

Suomen yhteiskunta on yksi maailman resilienteimmistä

Markku Jokisipilä
Johtaja, eduskuntatutkimuksen keskus
Turun yliopisto

Viimeisen parin vuoden aikana resilienssi-termistä on tullut yksi julkisen keskustelumme muotisanoista. Yhteiskunnan tasolla resilienssi tarkoittaa kykyä kestää iskuja, säilyttää toimintakyky vaikeissakin olosuhteissa ja palautua normaalitilanteeseen mahdollisimman pian ilman pysyvää vahinkoa ja pitkäkestoisia toimintahäiriöitä.

Kun tarkastelee Suomen satavuotista historiaa laajemmalla perspektiivillä, on selvää, että juuri resilienssi on ollut yksi kaikkein keskeisimpiä menestystekijöitämme. Suomalainen yhteiskunta on osoittanut kykenevänsä absorboimaan sellaisia iskuja, jotka monessa muussa maassa ovat johtaneet vallitsevan järjestelmän tuhoutumiseen. Eksistentiaalisessa uhkatilanteessa maa on ollut kolme kertaa: vuoden 1918 sisällissodassa, talvisodassa 1939-40 ja Neuvostoliiton suurhyökkäyksen aikana kesällä 1944.

Vertailu Itämeren piirissä kertoo, että paljon huonomminkin olisi voinut käydä. Niistä valtioista, jotka Saksa ja Neuvostoliitto elokuun 1939 Motolov-Ribbentrop -sopimuksessa jakoivat etupiireihinsä, ainoastaan Suomi säilyi itsenäisenä ja demokraattisena. Vaikka toisessa maailmansodassa kaatui liki 100000 suomalaista, jäi tuho moneen muuhun maahan verrattuna pieneksi, koska Suomea ei miehitetty eikä siviiliväestö jäänyt sodan jalkoihin.

Suomen historian saranakohtana erottuu 1920- ja 1930-lukujen taite, jota yleisesti Euroopassa leimasi laajamittainen tietoinen demokratian alasajo. Maa toisensa jälkeen heitti perustuslakinsa roskiin ja vaihtoi järjestelmänsä diktatoriseksi tai autoritaariseksi. Meilläkin Lapuan liike yritti oikeistokaappausta Mäntsälässä keväällä 1932, mutta epäonnistui. Poliittinen keskikenttä sosialidemokraateista maalaisliiton ja edistyspuolueen kautta kokoomuksen maltilliseen siipeen tuomitsi laittomuudet, asettui puolustamaan demokraattista järjestystä ja vei hapen ääriliikehännältä.

Mikäli antidemokraattinen kaappaus olisi meillä onnistunut niin kuin tapahtui Puolassa ja Liettuassa 1926 sekä Latviassa ja Virossa 1934, olisi talvisodan ihme jäänyt tapahtumatta. Suomi olisi sotavuosina joutunut Neuvostoliiton, Saksan tai molempien miehittämäksi ja päätynyt sodan jälkeen osaksi kommunistista blokkia joko neuvostotasavaltana tai Puolan kaltaisena "kansandemokratiana". Meillä saattaisi olla miljoonan ihmisen venäläisvähemmistö ja EU:n jäseniksi olisimme liittyneet vasta 2004. Meillä ei olisi pohjoismaista hyvinvointivaltiota ja mielipideilmastomme muistuttaisi enemmän Unkaria kuin Ruotsia.

Kollektiivisen poliittiseen psyyken tasolla Suomen menestystä selittävät yhteistyökyky, valmius kompromisseihin ja hyökkäävän ideologisuuden välttäminen. Puolueillamme on ollut koalitionmuodostuksessa luovaa pragmatismia, jonka avulla vaikeissakin tilanteissa on saatu aikaan vahvoja ja toimintakykyisiä hallituksia. Poliittisen kentän on läpäissyt konsensus siitä, että tietyt asiat ovat liian tärkeitä alistettavaksi repivälle puoluepoliittiselle kamppailulle.

Suomen poliittinen järjestelmä on osoittanut suurta oppimiskykyä. Samaa virhettä ei ole tehty kahta kertaa. Vuonna 1918 suomalaisten enemmistö sisäisti, kuinka vaarallista on antaa yhteiskunnan jakautua kahtia. Talvisota taas oli formatiivinen oppitunti yhtenäisyydestä pienen kansakunnan tärkeimpänä pelastusrenkaana. Toinen maailmansota osoitti sen, kuinka vaarallinen on liittoutumattomuuden ja ulkopoliittisen joustamattomuuden yhdistelmä. Urho Kekkosen pitkästä valtakaudesta taas vedettiin johtopäätökset parlamentarismiin ja presidentin valtaoikeuksien rajaamisen tärkeydestä.

Itsenäisyyden toisen vuosisadan alkaessa meidän kannattaa muistaa nämä vahvuutemme ja onnistumisemme. Suomen vuosien 1917-2017 iso tarina kertoo maltista, pragmatismista, realismista ja halusta ehkäistä yhteiskunnan polarisoitumista muodostumasta kansakuntaa repiväksi voimaksi. Vaikka juhluvuoden tunnuksiksi valittua "yhdessä" -sanaa on kritisoitu laimeudesta ja ympärilyöreydestä, on se erinomainen yhteenveto suomalaisen menestystarinan perustekijöistä.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).